

FRÁSÖGN

af fjarfundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins 20. nóvember 2020.

Fundur stjórnarnefndar var haldinn með fjarfundarbúnaði og bauðst öllum þingmönnum Evrópuráðsþingsins að taka þátt í umræðum á fundinum þrátt fyrir að aðeins meðlimir stjórnarnefndar hefðu atkvæðisrétt. Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins tóku þátt í fundinum Rósa Björk Brynjólfsdóttir formaður, Þórhildur Sunna Ævarsdóttir varaformaður og Bylgja Árnadóttir alþjóðaritari. Á dagskrá voru breytingar á starfsreglum þingsins, kynjasjónarmið í utanríkisstefnu og staða Mannréttindadómstóls Evrópu.

Michael Roth, aðstoðarráðherra Evrópumála í Þýskalandi og formaður ráðherranefndar Evrópuráðsins, sagði mannréttindum og réttarríkinu ógnað í Evrópu. Hann ítrekaði mikilvægi Istanbúl-samningsins, sáttmála Evrópuráðsins um baráttu gegn kynbundnu ofbeldi og heimilisofbeldi, og hvatti þau aðildarríki sem ekki hefðu þegar undirritað samninginn til að gera það. Í formennskutíð sinni hygðust Þjóðverjar styðja Evrópuráðsríki við að framfylgja skuldbindingum sínum gagnvart mannréttinasáttmála Evrópu og setja staðla um mannréttindi í tengslum við notkun gervigreindar. Einnig yrði lögð áhersla á vernd minnihlutahópa og þá sérstaklega réttindi rómafólks og hinsegin fólks. Roth ítrekaði að hinsegin réttindi væru hvorki forréttindi né sérréttindi heldur mannréttindi.

Róbert Spanó, forseti Mannréttindadómstóls Evrópu, sagði frá starfi dómstólsins á tímum heimsfaraldurs kórónuveiru. Útgöngubann og aðrar sóttvarnaaðgerðir hefðu leitt af sér einhverjar tafir á málsmeðferð en þó hefði dómstóllinn náð að halda starfi áfram með fjarfundum. Róbert ítrekaði mikilvægi þingsins fyrir sáttmálakerfi Evrópuráðsins, en þingmennirnir kjósa dómara við Mannréttindadómstól Evrópu. Þingmennirnir tækju sæti á Evrópuráðsþinginu í krafti þingmennsku sinnar í heimalandi sínu og tengdu þannig þingið beint við íbúa Evrópuráðslanda. Spurður um umdeilda heimsókn sína til Tyrklands sagði Róbert að forseti dómstólsins hefði skyldum að gegna gagnvart öllum aðildarríkjunum 47. Opinberar heimsóknir þjónuðu þeim tilgangi að gefa skýr skilaboð um starf dómstólsins. Í heimsókninni hefði hann talað um mál tyrkneskra borgara sem biðu umfjöllunar fyrir dómstólnum og gagnrýnt það að ekki væru allir dómar fullnustaðir. Rósa Björk Brynjólfsdóttir sagðist hafa áhyggjur af bakslagi í mannréttindamálum í Evrópu. Til að mynda hefði stjórnlagadómstóll Búlgaríu komist að þeirri niðurstöðu að Istanbúl-samningurinn væri andstæður stjórnarskrá landsins og stjórnlagadómstóll Póllands hefði lýst fóstureyðingar í andstöðu við stjórnarskrá. Hún spurði hvernig Mannréttindadómstóllinn gæti beitt sér í þessum málum og hvatt aðildarríkin til að standa við skuldbindingar sínar gagnvart mannréttinasáttmálanum. Róbert benti á að dómstólnum væri ekki heimilt að gefa út yfirlýsingar eða gera athugasemdir við löggjöf heldur væri hlutverk hans eingöngu að taka afstöðu til þeirra mála sem til dómstólsins væri vísað.

Stjórnarnefnd samþykkti breytingar á starfsreglum þingsins þar sem bætt var við ákvæðum um fyrirkomulag þingfunda í fjarfundarbúnaði og um atkvæðagreiðslur og kosningar til embætta í þeim tilvikum. Samkvæmt reglunum getur framkvæmdastjórn þingsins ákveðið að halda fjarfund eða blandaðan fund þingsins í stað venjulegs þingfundar við óvenjulegar aðstæður. Við þær kringumstæður gilda strangari reglur um tímafresti í kringum skil á kjörbréfum sendinefnda, innköllun varamanna, skráningu á mælendaskrá og framlagningu breytingartillagna. Í slíkum tilvikum er þinginu einnig heimilt að kjósa til embætta Evrópuráðsins og velja dómara við Mannréttindadómstólinn á annan hátt en með atkvæðaseðlum í þingsal.

Þá samþykkti stjórnarnefnd einnig breytingar á starfsreglum þingsins sem miða að því að gera þingstörf skilvirkari. Með breytingunum er hægt að sleppa atkvæðagreiðslum um breytingartillögur í þingsal svo fremi sem þeim hefur verið hafnað í nefnd af tveimur þriðju hlutum nefndarmanna. Þannig verður hægt að koma í veg fyrir að hægt sé að tefja umfjöllun

þingsins um umdeild mál með því að gera við þau ógrynni af breytingartillögum. Einnig lúta breytingarnar að starfsháttum eftirlitsnefndar þingsins og fyrirkomulagi við kjör forseta og varaforseta auk þess sem þingið fær heimild til að halda tvær sérstakar umræður í hverri þingfundaviku.

Í ályktun um kynjasjónarmið í utanríkisstefnu hvatti þingið aðildarríki Evrópuráðsins til að vinna gegn bakslagi í réttindum kvenna. Bent var á að femínísk utanríkisstefna Svíþjóðar hefði verið öðrum löndum innblástur um hvernig megi nýta utanríkisstefnu til að stuðla að jafnrétti. Bent var á að heimsfaraldur kórónuveiru hefði haft hlutfallslega verri áhrif á félagslega og efnahagslega stöðu kvenna og varpað ljósi á misrétti. Rósa Björk Brynjólfssdóttir sagði ályktunina fagnaðarefni, sérstaklega þar sem hún kæmi fram á 30. afmælisári ályktunar öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna nr. 1325 um konur, frið og öryggi og 25 ára afmæli Peking-yfirlýsingarinnar. Hún sagði sterka stöðu Norðurlandanna með tilliti til jafnréttismála ekki vera tilviljun. Norræna módelið væri byggt á velferð og þeirri grundvallarhugsun að allir ættu að hafa sömu tækifæri í lífinu. Það hefði haft það í för með sér að Norðurlöndin væru í fremstu röð í félagsmálum og menningarmálum. Hún ítrekaði að konur hefðu ekki fengið aukin réttindi upp í hendurnar heldur hefðu þær þurft að berjast fyrir þeim. Pólitískur vilji og samstaða væri forsenda jafnréttis.

Stjórnarnefnd hélt sérstaka umræðu um yfirlýsingu ráðherranefndar Evrópuráðsins í Aþenu í nóvember um viðbrögð við neyðarástandi í heilbrigðismálum með virðingu fyrir mannréttindum, lýðræði og réttarríkinu. Þingið samþykkti yfirlýsingu þar sem vísað var til ályktana og skýrslna þingsins um heimsfaraldur kórónuveiru og áhrif hans á jafnréttismál, lýðræði, mannréttindi, félagsmál, málefni flóttamanna, menntamál og réttindi barna.

Þingið samþykkti einnig ályktun og tilmæli til ráðherranefndarinnar um ógnir við akademískt frelsi og sjálfstæði háskóla í Evrópu. Næsti fundur stjórnarnefndar verður haldinn 4. desember.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu <https://pace.coe.int/en/>.